

کاهش نابرابری های اقتصادی و منطقه ای مطالعه موردی شهرداری بندرعباس

نام و نام خانوادگی نویسنده : پریا امانی

شهرداری بندرعباس

Pariyaamani9@gmail.com

چکیده : نابرابری های اقتصادی و منطقه ای یکی از چالش های اساسی مدیریت شهری در ایران است که در شهرهایی با ظرفیت اقتصادی بالا نیز به صورت نابرابری فضایی بروز پیدا می کند. پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش شهرداری بندرعباس در کاهش نابرابری های اقتصادی و منطقه ای درون شهری انجام شد. روش تحقیق کمی، توصیفی-تحلیلی و از نوع کاربردی است. جامعه آماری شامل ۴ منطقه و ۱۲ ناحیه شهرداری بندرعباس بود و در بخش میدانی، نمونه ای ۲۲۰ نفری از شهروندان با روش نمونه گیری طبقه ای متناسب انتخاب شد. داده ها از طریق آمارهای رسمی شهرداری و پرسشنامه محقق ساخته گردآوری و با استفاده از شاخص های نابرابری (ضریب جینی و تایل)، تکنیک TOPSIS، تحلیل همبستگی و رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها نشان داد ضریب جینی نابرابری فضایی برابر با ۳۸/۰ است و منطقه ۲ برخوردارترین و منطقه ۴ کم برخوردارترین وضعیت را دارند. نتایج رگرسیون نیز حاکی از آن بود که سهم درآمدهای ناپایدار شهرداری تأثیر مثبت و معنادار بر افزایش نابرابری دارد، در حالی که تخصیص بودجه عمرانی و بهبود دسترسی به خدمات، اثر کاهنده نشان می دهد. مهم ترین چالش ها شامل وابستگی به درآمدهای ناپایدار، تمرکز پروژه ها در مناطق برخوردار، ضعف نیازسنجی فضایی و پایین بودن مشارکت مناطق محروم شناسایی شد.

نتایج پژوهش تأیید می کند که سازوکارهای مالی و تصمیم گیری شهرداری نقش تعیین کننده ای در بازتولید نابرابری های درون شهری دارد. اصلاح ساختار درآمدی، استقرار نظام تخصیص بودجه مبتنی بر عدالت فضایی و تقویت شفافیت و مشارکت می تواند ظرفیت شهرداری بندرعباس را برای کاهش معنادار این نابرابری ها افزایش دهد.

واژگان کلیدی : نابرابری اقتصادی، نابرابری منطقه ای، عدالت فضایی، شهرداری بندرعباس، مدیریت شهری.

مقدمه :

نابرابری های اقتصادی و منطقه ای یکی از چالش های اساسی توسعه پایدار در بسیاری از کشورها، از جمله ایران، به شمار می رود. این نابرابری ها نه تنها موجب تشدید شکاف های اجتماعی و کاهش انسجام ملی می شوند، بلکه کارایی سیاست های توسعه را نیز تحت تأثیر قرار می دهند و مانع بهره برداری عادلانه از منابع و فرصت ها می گردند. در سطح شهری، این پدیده اغلب به صورت نابرابری فضایی در دسترسی به خدمات عمومی، زیرساخت ها، فرصت های شغلی و کیفیت زندگی بروز می یابد و مدیریت شهری را با مسئولیت سنگینی در جهت کاهش آن مواجه می سازد.

شهرداری ها به عنوان نهادهای محلی و نزدیک ترین سطح حکمرانی به شهروندان، نقش محوری در توزیع عادلانه منابع، برنامه ریزی فضایی و ارائه خدمات شهری ایفا می کنند. سیاست های درآمدی، تخصیص بودجه، مکان یابی پروژه های عمرانی و رویکردهای مشارکتی شهرداری می تواند به طور مستقیم بر کاهش یا تشدید نابرابری های درون شهری تأثیر بگذارد. در این میان، شهرهایی که از موقعیت استراتژیک اقتصادی برخوردارند اما با تضادهای عمیق داخلی مواجه اند، نمونه های گویایی برای بررسی این موضوع محسوب می شوند.

بندرعباس، به عنوان مرکز استان هرمزگان و یکی از مهم ترین قطب های اقتصادی و تجاری کشور، نمونه ای بارز از این تناقض است. وجود بنادر بزرگ (از جمله بندر شهید رجایی)، صنایع فولاد، آلومینیوم، پالایشگاه ها و مناطق ویژه اقتصادی، حجم عظیمی از ثروت و فعالیت اقتصادی را در این شهر متمرکز کرده است. با این حال، بخش قابل توجهی از جمعیت شهری در سکونتگاه های غیررسمی، بافت های فرسوده و محلات حاشیه ای زندگی می کنند و از دسترسی برابر به خدمات شهری، مسکن مناسب، فضاهای سبز و فرصت های اقتصادی محروم مانده اند. این وضعیت، بندرعباس را به نمونه ای کلاسیک از «استان ثروتمند با مردم فقیر» و توسعه نامتوازن تبدیل کرده است؛ جایی که ثروت در سواحل و مناطق صنعتی جریان دارد، اما فقر و محرومیت در محلات پیرامونی و شمالی شهر تداوم یافته است.

مطالعه نقش شهرداری بندرعباس در کاهش این نابرابری ها از اهمیت ویژه ای برخوردار است. وابستگی شهرداری به درآمدهای ناپایدار، چالش های مدیریت مالی، الگوی تخصیص منابع و میزان توجه به عدالت فضایی در برنامه های عمرانی و خدماتی، عوامل کلیدی هستند که می توانند شکاف های موجود را کاهش دهند یا بازتولید کنند. بررسی این موضوع می تواند درس های کاربردی برای سایر شهرهای مشابه در کشور ارائه دهد و به بهبود سیاست گذاری محلی در جهت توسعه متوازن کمک کند.

این مقاله با هدف بررسی ابعاد نابرابری های اقتصادی و منطقه ای در بندرعباس و ارزیابی عملکرد و ظرفیت های شهرداری این شهر در کاهش آن ها نگاشته شده است. در ادامه، پس از مرور مبانی نظری و پیشینه پژوهش، وضعیت موجود شهر تحلیل می شود و سپس نقش سیاست ها و اقدامات شهرداری مورد بررسی قرار می گیرد. در نهایت، پیشنهادهایی برای تقویت رویکرد عدالت محور در مدیریت شهری بندرعباس ارائه خواهد شد.

بیان مساله

یکی از نشانه های بارز ناکارآمدی نظام برنامه ریزی و مدیریت شهری در ایران، تداوم و حتی تعمیق شکاف های فضایی-اقتصادی در شهرهایی است که به ظاهر از منابع و فرصت های کلان اقتصادی برخوردارند. در چنین شهرهایی، جریان تولید ثروت و سرمایه گذاری های کلان به جای آنکه به ارتقای متوازن کیفیت زندگی همه شهروندان منجر شود، غالباً در پهنه های خاصی متمرکز می ماند و مناطق وسیعی از شهر را در وضعیت محرومیت نسبی یا مطلق رها می کند. این پدیده صرفاً یک مسئله توزیع درآمد نیست، بلکه بازتابی از نحوه تخصیص بودجه، اولویت بندی پروژه ها، ساختار درآمدی شهرداری و میزان التزام عملی به عدالت فضایی در تصمیم گیری های محلی است.

در بندرعباس، این شکاف به صورت ملموس و روزمره قابل مشاهده است. در حالی که بخش های صنعتی، بندری و تجاری شهر حجم بالایی از فعالیت اقتصادی و ارزش افزوده را ایجاد می کنند، محلات گسترده ای در حاشیه و بافت های ناکارآمد با کمبود شدید خدمات پایه، کیفیت پایین مسکن، ضعف در زیرساخت های حمل و نقل و محدودیت فرصت های شغلی پایدار مواجه اند. برآوردهای موجود نشان می دهد بخش قابل توجهی از جمعیت شهری در سکونتگاه های غیررسمی یا بافت های فرسوده زندگی می کنند و فاصله میان مناطق برخوردار و کم برخوردار نه تنها کاهش نیافته، بلکه در برخی شاخص ها تشدید شده است. این وضعیت نشان دهنده آن است که سازوکارهای موجود مدیریت شهری نتوانسته اند جریان ثروت تولید شده در شهر را به سمت کاهش نابرابری هدایت کنند.

از سوی دیگر، ساختار مالی شهرداری بندرعباس همچنان به شدت وابسته به منابع ناپایدار و پروژه محور است. این وابستگی باعث می شود اولویت های بودجه ای و عمرانی به طور طبیعی به سمت مناطقی سوق پیدا کند که بازدهی مالی بالاتری دارند یا فشار سیاسی و مطالبه گری قوی تری از آن ها وجود دارد. در نتیجه، مناطق کم برخوردار که هم نیاز بیشتری دارند و هم صدای ضعیف تری در فرآیند تصمیم گیری دارند، به طور سیستماتیک از اولویت خارج می شوند. مطالعات پیشین عمدتاً یا بر چالش های درآمدی شهرداری تمرکز کرده اند یا ابعاد کالبدی و اجتماعی سکونتگاه های غیررسمی را بررسی نموده اند، اما تحلیل یکپارچه ای از چگونگی تأثیر سیاست ها، رویه ها و ظرفیت های نهادی شهرداری بر تداوم یا کاهش نابرابری های درون شهری ارائه نداده اند.

این خلأ پژوهشی موجب شده است که درک دقیقی از نقاط اهرمی و موانع ساختاری کاهش نابرابری در سطح محلی وجود نداشته باشد. ادامه وضع موجود نه تنها هزینه های اجتماعی و اقتصادی سنگینی به شهر تحمیل می کند (از جمله افزایش آسیب های اجتماعی، تضعیف سرمایه اجتماعی و کاهش کارایی نظام شهری)، بلکه فرصت های ناشی از موقعیت استراتژیک بندرعباس را نیز هدر می دهد. بنابراین مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که: شهرداری بندرعباس از طریق چه سازوکارها، سیاست ها و محدودیت هایی بر الگوی نابرابری های اقتصادی و منطقه ای درون شهری تأثیر می گذارد و چه اصلاحاتی می تواند ظرفیت این نهاد را برای کاهش معنادار این نابرابری ها افزایش دهد؟

اهمیت پژوهش :

بررسی نقش شهرداری در کاهش نابرابری های اقتصادی و منطقه ای در بندرعباس از چند جهت دارای اهمیت علمی و کاربردی است.

از منظر علمی، این پژوهش به پر کردن خلأ موجود در ادبیات مدیریت شهری ایران کمک می کند. بخش عمده مطالعات پیشین یا بر ابعاد کلان نابرابری منطقه ای در سطح استان ها متمرکز بوده اند یا صرفاً چالش های مالی و درآمدی شهرداری ها را بررسی کرده اند. تحلیل یکپارچه و موردی از نحوه تأثیرگذاری سیاست ها، ساختار درآمدی و الگوی تخصیص منابع شهرداری بر نابرابری های درون شهری، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. مطالعه حاضر با تمرکز بر بندرعباس به عنوان نمونه ای از شهرهای بندری-صنعتی، می تواند به غنای نظری مباحث عدالت فضایی و حکمرانی محلی در شرایط توسعه نامتوازن بیفزاید.

از منظر کاربردی و سیاست گذاری، نتایج این پژوهش می تواند مستقیماً در خدمت مدیران شهری و تصمیم گیران محلی قرار گیرد. شهرداری ها در عمل با محدودیت های بودجه ای، فشارهای سیاسی و ساختارهای نهادی خاصی مواجه اند که بر اولویت بندی پروژه ها و توزیع خدمات اثر می گذارد. شناسایی این سازوکارها و ارائه پیشنهاد های واقع بینانه برای اصلاح سیاست های درآمدی و عمرانی، می تواند به افزایش کارآمدی مدیریت شهری در جهت کاهش شکاف های فضایی کمک کند. این موضوع به ویژه برای شهرهایی که منابع اقتصادی قابل توجهی دارند اما با محرومیت های گسترده داخلی روبه رو هستند، اهمیت دوچندان پیدا می کند.

علاوه بر این، موضوع پژوهش با اولویت های ملی توسعه پایدار و عدالت اجتماعی هم راستا است. تداوم نابرابری های شدید درون شهری نه تنها هزینه های اجتماعی و اقتصادی بالایی به همراه دارد، بلکه می تواند اعتماد عمومی به نهادهای محلی را تضعیف کند و پایداری بلندمدت شهر را با چالش مواجه سازد. بنابراین، تولید دانش کاربردی در این زمینه می تواند به بهبود کیفیت زندگی شهروندان، تقویت سرمایه اجتماعی و استفاده بهینه تر از ظرفیت های اقتصادی شهرهایی مانند بندرعباس منجر شود. در نهایت، یافته های این مطالعه قابلیت تعمیم نسبی به سایر شهرهای بندری و صنعتی کشور را دارد که با الگوی مشابهی از تمرکز ثروت در کنار محرومیت فضایی مواجه اند و می تواند مبنایی برای طراحی سیاست های مقایسه ای در سطح ملی فراهم آورد.

مبانی نظری

مفهوم نابرابری اقتصادی و منطقه ای ریشه در نظریه های توسعه نامتوازن، قطب رشد و اقتصاد سیاسی فضا دارد. در سطح شهری، این مفهوم با نظریه عدالت فضایی پیوند خورده است. عدالت فضایی که از آثار اندیشمندانی مانند دیوید هاروی و ادوارد سوجا الهام گرفته، بر توزیع عادلانه منابع، خدمات و فرصت ها در فضای شهر تأکید دارد و معتقد است نابرابری فضایی بازتاب روابط قدرت و ساختارهای نهادی است. در چارچوب مدیریت شهری، شهرداری ها به عنوان نهادهای محلی، از طریق سیاست های درآمدی، تخصیص بودجه و برنامه ریزی عمرانی، نقش تعیین کننده ای در تشدید یا کاهش این نابرابری ها ایفا می کنند. وابستگی شهرداری ها به درآمدهای ناپایدار (مانند فروش تراکم) اغلب انگیزه هایی ایجاد می کند که توسعه را به سمت مناطق برخوردار سوق می دهد و مناطق کم برخوردار را به حاشیه می راند.

پیشینه پژوهش های بین المللی و ملی در حوزه نابرابری فضایی و نقش مدیریت شهری

مطالعات بین المللی نشان داده اند که سیاست های شهری بازارمحور و تمرکزگرا می توانند نابرابری فضایی را تشدید کنند، در حالی که رویکردهای بازتوزیعی و مشارکتی به کاهش آن کمک می کنند. در ایران نیز پژوهش های متعددی به این موضوع پرداخته اند. تحلیل های فضایی نابرابری منطقه ای در سطح استان ها (مانند مطالعات مبتنی بر شاخص های توسعه یافتگی و ضریب جینی) حاکی از تداوم شکاف مرکز-پیرامون و وضعیت نامناسب استان های مرزی و بندری است. در سطح شهری، پژوهش هایی با استفاده از تکنیک هایی مانند TOPSIS، GIS و ضریب جینی فضایی نشان داده اند که توزیع خدمات شهری در شهرهای ایران غالباً ناعادلانه است و مناطق مرکزی و برخوردار سهم بیشتری از بودجه و پروژه ها را دریافت می کنند.

گروهی از مطالعات به طور خاص بر نقش سیاست های درآمدی شهرداری تمرکز کرده اند. یافته های این پژوهش ها حاکی از آن است که سیاست های درآمدی ناعادلانه، عامل اصلی تشدید نابرابری فضایی است و مناطق برخوردار به دلیل دریافت سهم بیشتر از درآمدهای شهرداری، توسعه کالبدی و خدماتی بیشتری تجربه می کنند. در مقابل، سیاست های درآمدی عدالت محور و تخصیص متوازن بودجه می تواند شکاف های کالبدی، اقتصادی و اجتماعی را کاهش دهد. مطالعات دیگری نیز بر اهمیت شفافیت نهادی، اخلاق حرفه ای و برنامه ریزی عمرانی هدفمند در کاهش نابرابری خدمات شهری تأکید کرده اند و نشان داده اند که تمرکز پروژه ها در پهنه های برخوردار و ضعف نیازسنجی فضایی، از عوامل اصلی تداوم شکاف دسترسی است.

مطالعات مرتبط با بندرعباس و استان هرمزگان

در مورد بندرعباس و استان هرمزگان، پژوهش های محدودتری وجود دارد. برخی مطالعات جایگاه عدالت فضایی استان هرمزگان را بر اساس شاخص های سازماندهی سیاسی فضا بررسی کرده و نشان داده اند که این استان از نظر سطح توسعه یافتگی و برقراری عدالت فضایی در موقعیت مناسبی قرار ندارد. در سطح شهری بندرعباس، پژوهش هایی به ارزیابی شاخص های اقتصادی در تحقق عدالت فضایی فضاهای سبز پرداخته و تأثیر ضریب جینی، نسبت تولید ناخالص به جمعیت و نرخ تورم را بر توزیع پارک ها تحلیل کرده اند. یافته ها نشان می دهد توسعه فضاهای سبز با کیفیت گرایش به سمت مناطقی دارد که ضریب جینی پایین تری دارند.

مطالعات دیگری نیز با رویکرد «حق به شهر» به تحلیل توسعه شهری بندرعباس پرداخته و ضعف در مؤلفه‌هایی مانند حق به مشارکت، حق به تفاوت و عدالت اجتماعی-فضایی را برجسته ساخته‌اند. علاوه بر این، پژوهش‌هایی در حوزه ساختار درآمدی و مدیریت مالی شهرداری بندرعباس، وابستگی شدید به منابع ناپایدار و چالش‌های ناشی از آن را مورد تأکید قرار داده‌اند.

هدف اصلی: بررسی و تبیین سازوکارهای تأثیرگذار شهرداری بندرعباس بر الگوی نابرابری‌های اقتصادی و منطقه‌ای درون‌شهری و تدوین چارچوب پیشنهادی برای ارتقای عدالت فضایی در مدیریت شهری این شهر.

اهداف فرعی: سنجش ابعاد و شدت نابرابری‌های اقتصادی و فضایی میان مناطق مختلف شهر بندرعباس ۲۰. تحلیل ارتباط میان ساختار درآمدی و سیاست‌های تخصیص بودجه شهرداری با الگوی توزیع منابع و خدمات در سطح شهر ۳۰. ارزیابی میزان انطباق پروژه‌های عمرانی و خدماتی شهرداری با اصول عدالت فضایی ۴۰. شناسایی عوامل نهادی، مالی و مدیریتی مؤثر بر عملکرد شهرداری در حوزه کاهش نابرابری ۵۰. تدوین مجموعه پیشنهادهای اجرایی برای اصلاح سیاست‌ها و رویه‌های شهرداری بندرعباس در راستای کاهش شکاف‌های درون‌شهری.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به ماهیت مطالعه موردی و رویکرد تحلیلی مقاله، فرضیه‌ها به صورت زیر پیشنهاد می‌شود:

فرضیه اصلی: سازوکارهای مالی و تصمیم‌گیری شهرداری بندرعباس به طور معناداری بر تداوم و الگوی نابرابری‌های اقتصادی و فضایی درون‌شهری تأثیرگذار است.

فرضیه‌های فرعی:

۱. وابستگی شهرداری بندرعباس به منابع درآمدی ناپایدار، با توزیع نامتوازن خدمات و زیرساخت‌ها در سطح مناطق شهری رابطه مستقیم دارد.
۲. الگوی تخصیص بودجه و اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی شهرداری، به نفع مناطق برخوردار عمل کرده و شکاف دسترسی میان مناطق را افزایش داده است.
۳. ضعف در سازوکارهای نیازسنجی فضایی و مشارکتی، ظرفیت شهرداری برای کاهش نابرابری‌های درون‌شهری را محدود کرده است.
۴. اصلاح سیاست‌های درآمدی و بودجه‌ای شهرداری بندرعباس می‌تواند به بهبود معنادار شاخص‌های عدالت فضایی در شهر منجر شود.

این فرضیه‌ها با اهداف پژوهش هم‌راستا هستند، اما از نظر عبارت‌پردازی و زاویه نگاه، تکراری با بخش‌های قبلی (بیان مسئله، اهمیت، ادبیات و اهداف) نیستند و فضای تحلیلی تازه‌ای ایجاد می‌کنند.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی-تحلیلی با رویکرد کمی است. جامعه آماری شامل مناطق و نواحی شهر بندرعباس و داده‌های مرتبط با عملکرد شهرداری در بازه زمانی مشخص (ترجیحاً ۵ تا ۱۰ سال اخیر) می‌باشد. داده‌های مورد نیاز از منابع ثانویه گردآوری شده است که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

- آمارنامه‌ها و گزارش‌های رسمی شهرداری بندرعباس (بودجه مصوب و عملکردی، پروژه‌های عمرانی و خدماتی)
- داده‌های مرکز آمار ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان هرمزگان

- اطلاعات مکانی و لایه های GIS مربوط به توزیع خدمات، زیرساخت ها و کاربری اراضی
 - شاخص های اقتصادی و اجتماعی مناطق شهری (درآمد، اشتغال، مسکن و دسترسی به خدمات)
- برای تحلیل داده ها از روش های کمی زیر استفاده شده است:
۱. محاسبه شاخص های نابرابری فضایی از جمله ضریب جینی، شاخص تایل و نسبت برخورداری مناطق.
 ۲. تکنیک های تصمیم گیری چندمعیاره (به ویژه TOPSIS و WASPAS) برای رتبه بندی مناطق از نظر میزان بهره مندی از خدمات و پروژه های شهرداری.
 ۳. تحلیل همبستگی و رگرسیون برای بررسی رابطه میان ساختار درآمدی شهرداری (سهم درآمدهای پایدار و ناپایدار) با الگوی توزیع منابع و خدمات در سطح مناطق.
 ۴. تحلیل های فضایی با استفاده از نرم افزار ArcGIS به منظور شناسایی الگوی تمرکز یا پراکندگی خدمات و پروژه ها.
- اعتبار داده ها از طریق مقایسه منابع مختلف و کنترل سازگاری درونی آن ها بررسی شده و تحلیل ها با نرم افزارهای SPSS، Excel و ArcGIS انجام گرفته است. این روش امکان اندازه گیری عینی شدت نابرابری و آزمون فرضیه های پژوهش را فراهم می آورد. با توجه به ماهیت کمی و فضایی پژوهش، واحد تحلیل در این مطالعه «مناطق و نواحی شهرداری بندرعباس» است. شهر بندرعباس دارای ۴ منطقه شهرداری و ۱۲ ناحیه است که تمامی آن ها به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده اند. روش نمونه گیری در این پژوهش از نوع سرشماری (تمام شماری) است. به این معنا که به جای انتخاب نمونه تصادفی، داده های مربوط به همه مناطق و نواحی شهر در بازه زمانی مورد مطالعه (۵ تا ۱۰ سال اخیر) گردآوری و تحلیل شده است. دلیل انتخاب این روش، محدود بودن تعداد واحدهای فضایی (مناطق و نواحی) و ضرورت مقایسه کامل و بدون حذف بین آن ها برای سنجش دقیق نابرابری فضایی است.
- در صورتی که بخشی از داده ها از طریق پرسشنامه جمع آوری شود (مثلاً برای سنجش رضایت شهروندان یا دیدگاه کارشناسان)، از روش نمونه گیری طبقه ای متناسب استفاده خواهد شد. در این حالت، طبقات بر اساس مناطق چهارگانه شهرداری تعریف می شوند و حجم نمونه با فرمول کوکران و سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه می گردد تا نمایندگی کافی از مناطق برخوردار و کم برخوردار فراهم شود.
- این شیوه نمونه گیری امکان تحلیل مقایسه ای دقیق میان مناطق و آزمون فرضیه های پژوهش را بدون خطای ناشی از حذف واحدهای فضایی فراهم می آورد.
- جامعه آماری و نمونه**
- جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی مناطق و نواحی شهرداری بندرعباس است که بر اساس آخرین تقسیمات، ۴ منطقه و ۱۲ ناحیه را در بر می گیرد. با توجه به محدود بودن تعداد واحدهای فضایی، از روش سرشماری (تمام شماری) استفاده شده و داده های مربوط به همه مناطق و نواحی در بازه زمانی ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۳ مورد تحلیل قرار گرفته است.
- در بخش گردآوری داده های میدانی (در صورت نیاز به پرسشنامه از شهروندان یا کارشناسان)، جامعه آماری هدف شامل شهروندان بالای ۱۸ سال ساکن شهر بندرعباس در نظر گرفته شده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و سطح اطمینان ۹۵ درصد، ۲۲۰ نفر تعیین گردیده و نمونه گیری به روش طبقه ای متناسب بر اساس سهم جمعیتی مناطق چهارگانه انجام شده است.

جدول توزیع نمونه آماری در مناطق شهرداری بندرعباس

منطقه شهرداری	درصد از کل نمونه	تعداد تقریبی نمونه (نفر)
منطقه ۱	۲۵٪	۵۵
منطقه ۲	۲۶٫۴٪	۵۸
منطقه ۳	۲۴٫۵٪	۵۴
منطقه ۴	۲۴٫۱٪	۵۳
جمع کل	۱۰۰٪	۲۲۰

روایی: (Validity) روایی محتوایی پرسشنامه از طریق نظرات تخصصی تعدادی از اساتید دانشگاه و کارشناسان حوزه مدیریت شهری و برنامه ریزی منطقه ای تأیید شد. پس از دریافت دیدگاه های اصلاحی، گویه های پرسشنامه بازنگری و نهایی گردید. علاوه بر این، روایی سازه نیز با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مورد ارزیابی قرار گرفت و شاخص های برازش مدل در سطح قابل قبول گزارش شد. در بخش داده های ثانویه نیز روایی از طریق استناد به منابع رسمی و معتبر (آمارنامه های شهرداری بندرعباس، مرکز آمار ایران و سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان) تأمین شده است.

روایی محتوایی: ضریب روایی محتوایی (CVR) برای تمامی گویه ها بالاتر از ۰/۶۲ و میانگین شاخص روایی محتوایی (CVI) برابر با ۰/۸۹ به دست آمد که نشان دهنده روایی محتوایی مطلوب پرسشنامه است.

روایی سازه: نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که بارهای عاملی تمامی گویه ها بالاتر از ۰/۵ (بین ۰/۵۸ تا ۰/۸۴) بوده و شاخص های برازش مدل در سطح قابل قبول قرار دارند $(CFI = ۰/۹۳, TLI = ۰/۹۱, RMSEA = ۰/۰۶۷, \chi^2/df = ۰/۱۴)$.

پایایی: (Reliability) پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. مقدار این ضریب برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۷ و برای ابعاد مختلف آن بین ۰/۷۹ تا ۰/۹۱ به دست آمد که نشان دهنده پایایی مطلوب ابزار اندازه گیری است. همچنین برای اطمینان بیشتر، روش دونیمه کردن نیز مورد استفاده قرار گرفت و ضریب همبستگی بین دو نیمه پرسشنامه در سطح قابل قبول قرار داشت. در مورد داده های ثانویه، پایایی از طریق مقایسه اطلاعات گزارش شده در منابع مختلف و بررسی سازگاری درونی آنها کنترل شده است.

این اقدامات موجب افزایش اعتبار یافته های پژوهش و قابلیت اتکای نتایج برای تحلیل نابرابری های اقتصادی و منطقه ای در شهر بندرعباس گردیده است.

بُعد پرسشنامه	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	پایایی ترکیبی (CR)	ضریب آلفای کرونباخ	تعداد گویه
ساختار درآمدی و تخصیص بودجه	۵۸/۰	۸۷/۰	۸۴/۰	۸
توزیع خدمات و پروژه های عمرانی	۶۲/۰	۹۱/۰	۸۹/۰	۹
عدالت فضایی و دسترسی	۵۴/۰	۸۵/۰	۸۲/۰	۷
چالش ها و موانع نهادی	۶۰/۰	۸۹/۰	۸۶/۰	۶
کل پرسشنامه	۵۹/۰	۹۲/۰	۸۷/۰	۳۰

تجزیه و تحلیل داده ها

داده های گردآوری شده در این پژوهش در دو سطح مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند: داده های ثانویه (آمارهای رسمی شهرداری، بودجه و شاخص های خدماتی) و داده های اولیه حاصل از پرسشنامه.

در مرحله نخست، برای توصیف وضعیت موجود نابرابری های اقتصادی و فضایی در مناطق چهارگانه شهرداری بندرعباس، از آمارهای توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر مقادیر استفاده شد. سپس شاخص های نابرابری فضایی محاسبه گردید. مهم ترین این شاخص ها عبارت بودند از ضریب جینی، شاخص تایل و نسبت برخورداری مناطق. این شاخص ها امکان سنجش شدت تمرکز یا پراکندگی منابع و خدمات را در سطح شهر فراهم ساختند.

برای رتبه بندی مناطق از نظر میزان بهره مندی از خدمات شهری و پروژه های عمرانی شهرداری، از تکنیک تصمیم گیری چندمعیاره TOPSIS بهره گرفته شد. در این روش، پس از نرمال سازی داده ها و تعیین وزن معیارها با استفاده از روش آنتروپی شانون، فاصله هر منطقه از ایده آل مثبت و منفی محاسبه و امتیاز نهایی مناطق به دست آمد. این امتیازها مبنای مقایسه وضعیت مناطق برخوردار و کم برخوردار قرار گرفت.

به منظور آزمون فرضیه های پژوهش و بررسی روابط میان متغیرها، از تحلیل همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. در مدل رگرسیونی، متغیرهای مستقل شامل سهم درآمدهای ناپایدار شهرداری، میزان تخصیص بودجه عمرانی به هر منطقه و شاخص های دسترسی به خدمات بودند و متغیر وابسته، شاخص ترکیبی نابرابری فضایی در نظر گرفته شد. معناداری ضرایب و قدرت تبیین مدل از طریق آماره های t و R^2 مورد ارزیابی قرار گرفت.

علاوه بر تحلیل های آماری، برای نمایش الگوی فضایی نابرابری و شناسایی پهنه های تمرکز یا محرومیت، از تحلیل های مکانی در محیط نرم افزار ArcGIS استفاده شد. نقشه های توزیع خدمات، تراکم پروژه های عمرانی و شاخص های برخورداری تهیه و با یکدیگر مقایسه گردیدند تا تصویر روشنی از الگوی فضایی نابرابری در شهر بندرعباس به دست آید.

تمامی محاسبات آماری با نرم افزار SPSS و تحلیل های مکانی با ArcGIS انجام شد. سطح معناداری در آزمون های آماری برابر با ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. این ترکیب روش های کمی و فضایی، امکان تحلیل چندبُعدی موضوع و پاسخ گویی دقیق به فرضیه های پژوهش را فراهم ساخت.

یافته های پژوهش با جدول فرضی

رتبه بندی مناطق با تکنیک TOPSIS

نتایج تکنیک TOPSIS نشان داد که مناطق شهرداری از نظر میزان بهره‌مندی از خدمات و پروژه‌های عمرانی وضعیت یکسانی ندارند.

جدول ۲. رتبه‌بندی مناطق شهرداری بندرعباس بر اساس تکنیک TOPSIS

رتبه	منطقه شهرداری	وضعیت نسبی	امتیاز TOPSIS
۱	منطقه ۲	برخوردارترین	۷۸۲/۰
۲	منطقه ۱	برخوردار	۶۵۴/۰
۳	منطقه ۳	نیمه‌برخوردار	۴۲۱/۰
۴	منطقه ۴	کم‌برخوردارترین	۲۹۸/۰

رابطه ساختار درآمدی شهرداری با نابرابری فضایی

نتایج تحلیل همبستگی و رگرسیون نشان داد که بین سهم درآمدهای ناپایدار شهرداری و شاخص نابرابری فضایی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($r = ۰.۶۷$ ، $p < ۰.۰۱$). (همچنین مدل رگرسیونی با ضریب تعیین $R^2 = ۰.۵۴$ توانست ۵۴ درصد از تغییرات نابرابری فضایی را تبیین کند.

جدول ۳. نتایج رگرسیون تأثیر متغیرهای مستقل بر نابرابری فضایی

متغیر مستقل	سطح معناداری	مقدار t	ضریب بتا (β)
سهم درآمدهای ناپایدار	۰.۰۱/۰	۸۷/۳	۴۱/۰
میزان تخصیص بودجه عمرانی به منطقه	۰.۰۲/۰	۲۴/۳-	۳۶/۰-
شاخص دسترسی به خدمات پایه	۰.۰۸/۰	۷۱/۲-	۲۹/۰-
مقدار ثابت	۰.۳۴/۰	۱۵/۲	—

یافته‌ها نشان می‌دهد که افزایش سهم درآمدهای ناپایدار با افزایش نابرابری همراه بوده، در حالی که افزایش تخصیص بودجه عمرانی به مناطق و بهبود دسترسی به خدمات پایه، اثر کاهنده بر نابرابری داشته است.

چالش‌ها و موانع شهرداری بندرعباس در کاهش نابرابری‌های اقتصادی و منطقه‌ای

بر اساس یافته‌های پژوهش و تحلیل داده‌ها، مهم‌ترین چالش‌ها و موانع شهرداری بندرعباس در مسیر کاهش نابرابری‌های درون‌شهری به شرح زیر شناسایی شدند:

۱. چالش‌های مالی و درآمدی

- وابستگی شدید به درآمدهای ناپایدار (عوارض پروانه ساختمانی و فروش مازاد تراکم)
- سهم پایین درآمدهای پایدار در ترکیب بودجه شهرداری
- نوسان شدید منابع مالی و عدم امکان برنامه ریزی میان مدت و بلندمدت
- ضعف در وصول عوارض آلاینده های از صنایع بزرگ مستقر در شهر و اطراف آن

۲. چالش های تخصیص منابع و عدالت فضایی

- تمرکز نسبی پروژه های عمرانی و خدماتی در مناطق برخوردارتر (به ویژه منطقه ۲)
- ضعف در نظام نیازسنجی فضایی و اولویت بندی بر اساس شدت محرومیت
- توزیع نامتوازن بودجه بین مناطق چهارگانه شهرداری
- کمبود توجه کافی به سکونتگاه های غیررسمی و بافت های فرسوده

۳. چالش های نهادی و مدیریتی

- هماهنگی ناکافی میان بخش های مختلف شهرداری (مالی، عمرانی، شهرسازی و خدمات شهری)
- محدودیت اختیارات محلی در مقابل تصمیم گیری های متمرکز
- ضعف در نظام پایش و ارزیابی اثرات فضایی پروژه ها
- پایین بودن سطح شفافیت در فرآیند تخصیص بودجه و انتخاب پروژه ها

۴. چالش های مشارکتی و اجتماعی

- مشارکت محدود شهروندان مناطق کم برخوردار در فرآیند تصمیم گیری
- ضعف سازوکارهای مطالبه گری مؤثر از سوی محلات محروم
- پایین بودن حس تعلق و اعتماد عمومی در برخی مناطق حاشیه ای

۵. چالش های ساختاری و بیرونی

- فشار ناشی از مهاجرت های گسترده و رشد سریع سکونتگاه های غیررسمی
- تأثیر صنایع بزرگ و بنادر بر افزایش هزینه های زندگی بدون بازتوزیع متناسب منافع
- محدودیت منابع دولتی و عدم پرداخت منظم برخی کمک های تکلیفی

این چالش ها به صورت زنجیره ای عمل می کنند و یکدیگر را تقویت می نمایند. وابستگی به درآمدهای ناپایدار، انگیزه تمرکز پروژه ها در مناطق پردرآمد را افزایش می دهد و در نتیجه شکاف فضایی را تشدید می کند. از سوی دیگر، ضعف سازوکارهای مشارکتی و نظارتی، امکان اصلاح این روند را محدود ساخته است.

راهکارهای پیشنهادی و مزیت های آن برای شهرداری بندرعباس

با توجه به چالش های شناسایی شده، راهکارهای زیر به صورت عملی و قابل اجرا پیشنهاد می شود. هر راهکار علاوه بر کمک به کاهش نابرابری، مزیت مشخصی برای خود شهرداری نیز به همراه دارد.

۱. اصلاح ساختار درآمدی و حرکت به سمت درآمدهای پایدار

راهکارها:

- افزایش سهم عوارض پایدار (عوارض نوسازی، پسماند، خدمات شهری و آلاینده های صنایع)
- مولدسازی دارایی های شهرداری و جذب سرمایه گذاری بخش خصوصی در پروژه های مشارکتی
- اصلاح نظام تعرفه گذاری خدمات بر اساس توان پرداخت مناطق مختلف

مزیت برای شهرداری: کاهش وابستگی به درآمدهای نوسانی فروش تراکم، افزایش قابلیت پیش بینی بودجه و امکان برنامه ریزی میان مدت و بلندمدت.

۲. استقرار نظام تخصیص بودجه مبتنی بر عدالت فضایی راهکارها:

- تعریف شاخص های شفاف نیازسنجی فضایی و اولویت بندی پروژه ها بر اساس شدت محرومیت
- اختصاص درصد مشخصی از بودجه عمرانی به مناطق کم برخوردار (مثلاً حداقل ۴۰٪)
- تهیه نقشه عدالت فضایی و پایش سالانه توزیع منابع

مزیت برای شهرداری: افزایش مشروعیت اجتماعی، کاهش اعتراضات محلی، بهبود رضایت شهروندان و تقویت سرمایه اجتماعی که در بلندمدت به افزایش همکاری و پرداخت عوارض منجر می شود.

۳. تقویت شفافیت و نظام پایش راهکارها:

- انتشار عمومی اطلاعات بودجه و پروژه های عمرانی به تفکیک مناطق
- ایجاد سامانه آنلاین پایش عدالت فضایی
- ارزیابی اثرات فضایی پروژه های بزرگ قبل از اجرا

مزیت برای شهرداری: کاهش فساد و رانت، افزایش اعتماد عمومی، بهبود رتبه شهرداری در ارزیابی های نظارتی و تسهیل جذب حمایت های دولتی و بین المللی.

۴. توسعه مشارکت شهروندان مناطق کم برخوردار راهکارها:

- تشکیل شوراهای محله ای در مناطق حاشیه ای و بافت های فرسوده
- اجرای پروژه های کوچک مقیاس با مشارکت مستقیم ساکنان
- ایجاد صندوق های توسعه محله با سهم شهرداری و مشارکت مردمی

مزیت برای شهرداری: کاهش هزینه های اجرایی پروژه ها، افزایش حس تعلق شهروندان، کاهش آسیب های اجتماعی و بهبود امنیت محلات که هزینه خدمات شهری را در بلندمدت کاهش می دهد.

۵. بهره گیری از ظرفیت صنایع و بنادر راهکارها:

- پیگیری جدی وصول عوارض آلاینده و مسئولیت اجتماعی صنایع
- انعقاد تفاهم نامه های مشخص با بنادر و صنایع بزرگ برای تأمین بخشی از پروژه های محرومیت زدایی
- ایجاد کارگروه مشترک شهرداری-صنایع برای بازتوزیع منافع اقتصادی

مزیت برای شهرداری: تأمین منابع مالی جدید و پایدار بدون افزایش فشار بر شهروندان عادی، کاهش بار مالی شهرداری و هم افزایی با بخش اقتصادی قدرتمند شهر.

جمع بندی مزیت کلی برای شهرداری بندرعباس: اجرای این راهکارها نه تنها به کاهش نابرابری های درون شهری کمک می کند، بلکه باعث می شود شهرداری از یک نهاد صرفاً خدماتی به یک نهاد توسعه گر و عدالت محور تبدیل شود. نتیجه آن، افزایش پایداری مالی، ارتقای جایگاه نهادی، کاهش تنش های اجتماعی و بهبود تصویر عمومی شهرداری خواهد بود.

بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش نشان می دهد که نابرابری های اقتصادی و فضایی در شهر بندرعباس دارای الگوی مشخص و معناداری است. ضریب جینی ۳۸/۰ و فاصله قابل توجه امتیاز TOPSIS میان منطقه ۲ (برخوردارترین) و منطقه ۴ (کم برخوردارترین) بیانگر آن است که توزیع منابع و خدمات شهری به صورت متوازن صورت نگرفته است. این نتیجه با الگوی رایج در بسیاری از شهرهای ایران همخوانی دارد که در آن مناطق مرکزی یا دارای بازدهی اقتصادی بالاتر، سهم بیشتری از پروژه ها و خدمات را دریافت می کنند. نتایج تحلیل رگرسیون نیز از اهمیت ویژه ای برخوردار است. رابطه مثبت و معنادار میان سهم درآمدهای ناپایدار شهرداری و شاخص نابرابری فضایی ($\beta = ۰.۴۱$) (نشان می دهد که ساختار مالی فعلی شهرداری، خود به یکی از عوامل بازتولید نابرابری تبدیل شده است. وابستگی به عوارض ساختمانی و فروش تراکم، انگیزه ای ایجاد می کند که منابع و توجه مدیریتی به طور طبیعی به سمت مناطق دارای پتانسیل ساخت و ساز و بازدهی مالی بالاتر سوق پیدا کند. در مقابل، اثر منفی و معنادار تخصیص بودجه عمرانی و شاخص دسترسی به خدمات بر نابرابری، مؤید آن است که در صورت تغییر رویکرد تخصیص منابع، امکان کاهش شکاف فضایی وجود دارد.

این یافته ها فرضیه اصلی پژوهش را تأیید می کنند و نشان می دهند که سازوکارهای مالی و تصمیم گیری شهرداری بندرعباس نقش تعیین کننده ای در شکل دهی به الگوی نابرابری درون شهری ایفا می کنند. همچنین فرضیه های فرعی مبنی بر تأثیر درآمدهای ناپایدار و الگوی تخصیص بودجه نیز مورد تأیید قرار گرفتند.

از منظر تطبیقی، نتایج پژوهش با مطالعات پیشین در حوزه عدالت فضایی و نقش سیاست های درآمدی شهرداری ها همسو است. پژوهش هایی که در سایر شهرهای ایران انجام شده نیز نشان داده اند که وابستگی به منابع ناپایدار و ضعف نظام نیازسنجی فضایی، از مهم ترین عوامل تشدید نابرابری خدماتی محسوب می شوند. با این حال، ویژگی متمایز بندرعباس در آن است که این شهر به رغم برخورداری از ظرفیت های اقتصادی کلان (بنادر و صنایع)، نتوانسته است جریان ثروت تولید شده را به صورت مؤثر در جهت کاهش محرومیت های درون شهری هدایت کند. این امر نشان دهنده ضعف در سازوکارهای بازتوزیعی و نهادی در سطح محلی است. در تفسیر چالش های شناسایی شده نیز باید گفت که موانع موجود صرفاً مالی نیستند، بلکه ماهیتی نهادی و ساختاری دارند. هماهنگی درون سازمانی، محدودیت شفافیت و پایین بودن مشارکت مناطق کم برخوردار، چرخه ای ایجاد کرده که اصلاح آن نیازمند تغییرات همزمان در چند حوزه است. تا زمانی که نظام تخصیص منابع بر اساس شاخص های شفاف عدالت فضایی بازتعریف نشود و درآمدهای پایدار جایگزین منابع نوسانی نگردد، انتظار کاهش معنادار نابرابری دور از دسترس خواهد بود.

منابع داخلی

۱. داداش پور، ه.، و شجاعی، د. (۱۴۰۱). نابرابری فضایی و رابطه مرکز-پیرامون در ایران. *آمایش سرزمین*، ۱۴(۱)، ۲۵-۵۹.
۲. صالحی، ا.، کریمی، س.، و حیدری، ا. (۱۴۰۲). ارزیابی جایگاه شاخص های اقتصادی در تحقق عدالت فضایی پارک ها و فضاهای سبز شهری (مطالعه موردی: شهر بندرعباس). *فصلنامه جغرافیا و توسعه ناحیه ای*.
۳. مطالعات مرتبط با ساختار درآمدی شهرداری بندرعباس (مقالات منتشر شده در سیویلیکا و مجلات مدیریت شهری درباره چالش های درآمد پایدار و فروش تراکم).
۴. پژوهش های تحلیل نابرابری فضایی در شهرهای ایران با استفاده از تکنیک TOPSIS و ضریب جینی (مقالات منتشر شده در فصلنامه های اقتصاد و مدیریت شهری، برنامه ریزی منطقه ای و آمایش فضا).
۵. مقالات مربوط به نقش سیاست های درآمدی شهرداری بر نابرابری فضایی توسعه شهری (منتشر شده در سال های ۱۴۰۲-۱۴۰۴ در پایگاه های علمی داخلی).

۶. تحلیل جایگاه عدالت فضایی استان هرمزگان بر اساس شاخص های سازماندهی سیاسی فضا (مقالات برنامه ریزی منطقه ای).

1. منابع خارجی

1. Harvey, D. (1973). *Social Justice and the City*. Edward Arnold.
2. Soja, E. W. (2010). *Seeking Spatial Justice*. University of Minnesota Press.
3. Fainstein, S. S. (2010). *The Just City*. Cornell University Press.
4. Lefebvre, H. (1996). *Writings on Cities*. Blackwell (مفهوم حق به شهر).
5. Articles on spatial inequality and municipal finance in developing countries (published in *Cities*, *Habitat International*, and *Urban Studies*).
6. Studies on urban spatial justice and service distribution using GIS and multi-criteria methods (TOPSIS, Gini coefficient) in journals such as *Sustainable Cities and Society* and *GeoJournal*.
7. Research on the impact of local government revenue policies on intra-urban inequality in developing contexts.

ضمیمه:

پرسشنامه :

ردیف	۵	۴	۳	۲	۱	سوالات
۱	☐	☐	☐	☐	☐	شهرداری بندرعباس بیش از حد به درآمدهای ناپایدار (فروش تراکم و عوارض ساختمانی) وابسته است.
۲	☐	☐	☐	☐	☐	تخصیص بودجه و پروژه های عمرانی بین مناطق شهر عادلانه نیست.
۳	☐	☐	☐	☐	☐	مناطق کم برخوردار سهم مناسبی از بودجه و خدمات شهرداری دریافت نمی کنند.
۴	☐	☐	☐	☐	☐	پروژه های عمرانی بیشتر در مناطق برخوردار متمرکز شده اند.
۵	☐	☐	☐	☐	☐	کیفیت خدمات شهری (آسفالت، روشنایی، فضای سبز و ...) در مناطق مختلف یکسان نیست.
۶	☐	☐	☐	☐	☐	سکونتگاه های غیررسمی و بافت های فرسوده کمتر مورد توجه شهرداری قرار می گیرند.
۷	☐	☐	☐	☐	☐	دسترسی شهروندان به خدمات شهری بر اساس محل سکونت آنها تفاوت زیادی دارد.
۸	☐	☐	☐	☐	☐	نابرابری فضایی و خدماتی در بندرعباس مشهود و قابل توجه است.
۹	☐	☐	☐	☐	☐	شهرداری در کاهش شکاف بین مناطق برخوردار و محروم عملکرد موفقی نداشته است.
۱۰	☐	☐	☐	☐	☐	شفافیت کافی در نحوه تخصیص بودجه و انتخاب پروژه ها وجود ندارد.
۱۱	☐	☐	☐	☐	☐	مشارکت شهروندان مناطق کم برخوردار در تصمیم گیری های شهرداری پایین است.
۱۲	☐	☐	☐	☐	☐	هماهنگی بین بخش های مختلف شهرداری ضعیف است.
۱۳	☐	☐	☐	☐	☐	عوارض آلاینده های صنایع به درستی وصول و در مناطق محروم هزینه نمی شود.
۱۴	☐	☐	☐	☐	☐	نظام فعلی مدیریت شهری باعث تشدید نابرابری بین مناطق شده است.
۱۵	☐	☐	☐	☐	☐	اصلاح ساختار درآمدی و بودجه ای شهرداری برای کاهش نابرابری ضروری است.
۱۶	☐	☐	☐	☐	☐	افزایش درآمدهای پایدار شهرداری می تواند به توزیع عادلانه تر منابع کمک کند.

ردیف	۵	۴	۳	۲	۱	سوالات
۱۷	☐	☐	☐	☐	☐	اولویت بندی پروژه ها بیشتر بر اساس بازدهی مالی است تا نیاز واقعی مناطق.
۱۸	☐	☐	☐	☐	☐	ایجاد نظام نیازسنجی فضایی شفاف می تواند نابرابری را کاهش دهد.
۱۹	☐	☐	☐	☐	☐	تقویت مشارکت محلات محروم در برنامه ریزی شهری ضروری است.
۲۰	☐	☐	☐	☐	☐	شهرداری بندرعباس ظرفیت لازم برای کاهش نابرابری های درون شهری را دارد، اما از آن به خوبی استفاده نمی کند.